

Oslo, 14. oktober 2015

Til Stortinget

Vær med å sikre et grønnere statsbudsjett for 2016 – Naturvernforbundets forslag til endringer i statsbudsjettet

I desember møtes verdens statsledere i Paris for å meisle ut en avtale som skal sikre at vi unngår alvorlige klimaendringer. Dette er en global dugnad som krever mye av land som Norge. Vi må ta ledertrøya, gå foran og sikre at våre utslipp reduseres kraftig. Klimakampen og ansvaret for å ta vare på naturen. Vårt felles livsgrunnlag krever at vi prioriterer dette, særlig når det kommer til våre økonomiske ressurser.

Dessverre gjenspeiler ikke regjeringens forslag til statsbudsjett for 2016 de alvorlige utfordringene verden står foran og det ansvaret vi har som nasjon. Selv om tapet av planter og dyr går i et urovekkende høyt tempo, er det ingen satsing for å øke beskyttelsen av truede arter og truet natur. Derimot er det en sterk satsing i bygging av nye veier som vil måtte gå utover viktige naturområder og dyrka mark – og som i tillegg vil legge til rette for mer trafikk.

Vi vet hva som skal til for å redusere den helseskadelige forurensningen, utslippene av klimagasser og beskytte naturen. Det må bli dyrere å forurense, og vi må sikre flere naturområder for våre etterkommere. Vi trenger ikke vente på Grønn skattekommisjon for å gjøre redusere forurensningen gjennom å øke miljøavgiftene. Vi trenger heller ikke vente på nye utredninger for å øke innsatsen for å styrke skogvernet. Skogvern er viktig for å ta vare på den halvparten av de truede planter og dyr som lever i skogen. Her legger dessverre regjeringen opp til å videreføre dagens nivå, med et lite kutt.

Vedlagt finner dere Naturvernforbundets forslag til endringer i statsbudsjettet. Dette er endringer som gjør at vi kutter utslippene fra oljeindustrien og samferdselssektoren, i stedet for å øke dem, slik noen av regjeringens forslag vil gjøre. Våre forslag er med på å sikre stadig mer av norsk natur for framtida, og de er med å omstille Norge i en miljøvennlig retning.

Vi kommer gjerne for å utdype våre forslag ytterligere. Vi ønsker dere lykke til i arbeidet med å gjøre budsjettet grønnere og mer ansvarlig!

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Lars Haltbrekken
leder

STATSBUDSJETTET 2016: NATURVERNFORBUNDETS ENDRINGSFORSLAG

Dette er Naturvernforbundets forslag til endringer i statsbudsjettet for 2016. Endringene er beskrevet i forhold til regjeringens forslag. Innledningsvis presenterer vi oversikten over de budsjettmessige konsekvensene for alle forslag, som omtales nærmere departementsvis på de etterfølgende sidene.

Økte inntekter (mill. kroner)¹

Veibruksavgift på diesel (FIN)	4 900
Avgift på elektrisk kraft (FIN)	6 500
Grunnavgift på mineralolje mv. (FIN)	1 500
CO ₂ -avgifter (FIN)	7 000
Miljødifferensiert seteavgift på flytrafikk (FIN)	3 000
Avgift på gruveavfall (FIN)	500
Taxfree-ordningen (FIN)	2 500
Sum økte inntekter	25 900

Økte utgifter (mill. kroner)

Riksveiinvesteringer: Gang- og sykkelveier (SD)	1 093
Bymiljøavtaler (og ev. belønningsordningen) (SD)	300
Mindre utbedringer og investeringer i jernbane (SD)	500
Bonusordning for langdistansetog (SD)	10
Naturmangfoldloven og «Den naturlige skolesekken» (KLD)	6
Biologiske registreringer og økologiske grunnkart (KLD)	110
Artsprosjektet m.m. (KLD)	10
Fremmede organismer (KLD)	10
Truede arter og naturtyper (KLD)	30
Vannressursforvaltning (KLD)	150
Skjøtsel i verneområder (KLD)	40
Nye nasjonalparker (KLD)	25
Skogvern (KLD)	300
Opprydding av havner og fjorder (KLD)	50
Marin forsøpling (KLD)	30
Forbrukerrelatert miljøgiftarbeid (KLD)	5
Støtte til frivillige organisasjoner (KLD)	6
Faunakriminalitet og oppsyn med motorferdsel (JBD)	15
Sikrings- og miljøtiltak (NFD)	3
Skattefradrag på enøk (OED)	250
Bærekraftig byutvikling (KMD)	21
Forbrukerpolitiske tiltak (BLD)	4
Sivilt samfunn og opplysningsarbeid (UD)	375
Det grønne klimafondet (UD)	600
Fornybar energi (UD)	325
Sum økte utgifter	4 268

Reduserte utgifter (mill. kroner)

Riksveiinvesteringer (eksklusiv gang- og sykkelveier) (SD)	3 284
Utbyggingsselskap for veg (SD)	1 300
Skogplanting som klimatiltak (KLD)	15
Skogsveier (LMD)	100
Seismiske undersøkelser (OED)	173
Petoro (OED)	31
Forskning og næringsutvikling (OED)	117
SDØE (OED)	1 315
Sum reduserte utgifter	6 335

¹ Provenyet for avgiftsendringer gjelder bokført for 2016 og er et omtrentlig anslag, sett i forhold til regjeringens budsjettforslag, i stor grad basert på svar Finansdepartementet har gitt på budsjettspørsmål fra Stortinget tidligere år. Provenyoverskuddet gir handlingsrom for ytterligere grønn omstilling og eventuelt til å styrke kommunene finansielt til å ta sin del av arbeidet.

Finansdepartementet

Miljøavgiftene

Naturvernforbundets forslag

- Veibruksavgiften på autodiesel (kap. 5538, post 71) økes til bensinnivå målt etter energiinnhold (med 2,12 kroner/liter, til sammen 5,56 kroner/liter), som i sum gir et bokført proveny på om lag 4,9 mrd. kroner i 2016.
- Fritaket for veibruksavgift på biodrivstoff som ikke omfattes av omsetningspåbudet (kap. 5538, post 70–71), oppheves.
- Avgiften på elektrisk kraft (kap. 5541, post 70) dobles i forhold til regjeringens forslag, til 29,00 øre/kWh i 2016 for ordinær sats. (Ordinær sats i Sverige i 2015 er på ca. 29,40 øre/kWh (SEK).) Dette vil gi et bokført proveny på om lag 6,5 mrd. kroner i 2016. Vi støtter forslaget om at datasentre og skip i næringstrafikk skal illegges redusert sats.
- Grunnavgiften på mineralolje mv. (kap. 5542, post 70) justeres i tråd med endringene i elavgiften og må derfor også dobles i forhold til regjeringens forslag, til 3,26 kroner/liter. Dette vil gi et bokført proveny på nærmere 1,5 mrd. kroner i 2016, som påvirkes sterkt av hvordan arbeidet med utfasing av oljefyring går.
- CO₂-avgiftene (kap. 5508, post 70; kap. 5543, post 70) er for lave til å gi nødvendige insentiver til utslippskutt og bør dobles i 2016, som vil gi et bokført proveny på om lag 7 mrd. kroner i 2016.
- Det innføres en miljø- og avstandsdifferensiert seteavgift på all flytrafikk til/fra norske lufthavner, på minst 100 kroner per sete i gjennomsnitt. Gitt innføring fra 1. april vil dette gi et bokført proveny på om lag 3 mrd. kroner i 2016.
- Når det gjelder øvrige bilavgifter, forventer vi at regjeringen i 2016 kommer tilbake med nye forslag som skjerper CO₂-komponenten og NO_x-komponenten i engangsavgiften betydelig. Kjøpsfordelene for elbil bør i første omgang videreføres, men de bruksavhengige fordelene bør gradvis trappes ned.
- Det innføres en ny avgift på deponi av mineralske masser på i gjennomsnitt 50 kroner/tonn, som gitt 10 mill. tonn avfall (som antakelig er et lavt anslag) gir et proveny på 500 mill. kroner i 2016. Avgiften kan eventuelt skaleres fra f.eks. 35 til 150 kroner/tonn, avhengig av massens innhold av miljøgifter og andre skadelige stoffer, og deponiløsning. Målet er å oppmuntre til alternativ bruk av mineralske masser fra bergindustri og annen industri for å redusere deponibehovet.

Begrunnelse

Naturvernforbundet ser ingen spor av et grønt skattesifte i det framlagte budsjettforslaget. Miljøavgiftene, som er av våre viktigste virkemidler for å få ned forurensningen, økes ikke. Vi ser ingen grunn til å vente på innstillingen fra Grønn skattekommisjon før vi gjør det dyrere å forurense og bruke energi. Klimaforliket må styrkes gjennom å stimulere til omlegging vekk fra fossil energibruk og over til klimavennlige og energieffektive løsninger. Dette krever også økte avgifter på flytrafikken, også trafikken til/fra utlandet, som i dag ikke er ilagt CO₂-avgift.

Veibruksavgiften på diesel er langt lavere enn på bensin, noe som er ulogisk av hensyn til både klima og lokal luftforurensning, og med tanke på målet om å flytte gods fra vei til sjø og bane, som undergraves ytterligere gjennom veiutbygging og innføring av modulvogntog på veinettet. At Norge er dømt i EFTA-domstolen for dårlig luftkvalitet, må resultere i snarlig handling, bl.a. med fokus på utslipp av nitrogenoksider (NO_x).

Rapporten «[Marginale eksterne kostnader ved vegtrafikk](#)» (2014) fra Transportøkonomisk institutt viser at de gjennomsnittlige eksterne marginalkostnadene (uten klimakostnad) for bensinkjøretøy er på nærmere 8 kroner/liter og for dieselskjøretøy på nærmere 10 kroner/liter (justert til 2016-kroner).

Ifølge Nasjonalbudsjettet har dieselforbruket økt med over 60 prosent det siste tiåret. Samtidig har dieselpriisen til bilistene gått ned. I juli 2015 var utsalgsprisen for autodiesel reelt sett 11 prosent lavere enn i juli 2011 og 19 prosent lavere enn i juli 2008. Gjennom statsbudsjettet kan Stortinget øke miljøavgiftene på diesel for å bidra til en reduksjon i forbruket.

Veibruksavgiften skal dekke veislitasje og eksterne kostnader, utover CO₂-utslipp. Biodrivstoff gir ikke lavere veislitasje, og utslipp av NO_x ligger på om lag samme nivå som for vanlig diesel. I tillegg er det usikkerhet omkring klimaeffekten fra biodrivstoff. Vi finner det derfor feil at det skal være fritak for veibruksavgift på biodrivstoff som ikke omfattes av omsetningspåbudet. Vi mener det er omsetningspåbudet som primært bør brukes til å styre mengden biodrivstoff som tas i bruk i transportsektoren, basert på hvilke mengder som kan være miljømessig forsvarlig.

Naturvernforbundet foreslår at det innføres avgifter overfor bergindustrien, som kan bidra til å redusere det store avfallsproblemet og de store arealinngrepene denne næringen forårsaker. Avgiftene må utformes slik at de fremmer både driftsformer som gir lite avfall til ytre deponi, og alternativ bruk av overskuddsmassene. Dette vil føre til både mindre naturinngrep/miljøbelastning og lavere klimagassutslipp – og en bedre ressursutnyttelse. I første omgang foreslår vi en ny miljøavgift på deponi av gruveavfall.

Taxfree-ordningen

Naturvernforbundets forslag

- Taxfree-ordningen avskaffes, noe som kan gi et proveny på i størrelsesorden 2,5 mrd. kroner (helårseffekt).

Begrunnelse

Den norske taxfree-ordningen er subsidiering av folks flyreiser. Naturvernforbundet har lenge ment at ordningen bør avskaffes. Vi ser ingen grunn til at den mest miljøskadelige transportformen fortsatt skal subsidieres på denne måten.

For å få tilstrekkelig effekt kan det være nødvendig at bortfallet av taxfree-salget ved norske flyplasser og på utenlandsferjer kombineres med en reduksjon i kvotene for tollfri innførsel. Deler av provenyet vil kunne måtte brukes til en kompensasjon til Avinor.

Samferdselsdepartementet

Statens vegvesen, riksveiinvesteringer (kap. 1320, post 29–37) samt utbyggingsselskap veg (kap. 1321)

Naturvernforbundets forslag

- Veksten i bevilgninger til riksveiinvesteringer (kap. 1320, post 29–37 utenom bompenger, pluss kap. 1321) sløyfes. Dette betyr at kap. 1320 reduseres med 2194 mill. kroner og kap. 1321 med 1300 mill. kroner, i forhold til regjeringens forslag. Spesielt viktig blir det å hindre videre detaljplanlegging eller oppstart av nye motorveiprojekt parallelt IC-strekningene og i storbyområdene, deriblant midler til planlegging og grunnerverv på E 18 Lysaker–Ramstadsletta.
- Bevilgningene til byggingen av nye gangveier og sykkelveier bør økes betydelig, til 1500 mill. kroner, noe som er 680 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. Også tilskuddsordningen til sykkel (post 63) bør økes, til 500 mill. kroner, noe som er 413 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. De økte bevilgningene til sykkeltiltak dekkes inn gjennom å flytte midler fra store prosjekter (kap. 1320, post 29–37).

Begrunnelse

Store vegutbygginger igangsettes, som innebærer at satsingene på jernbane undergraves, og at biltrafikken øker. Dette rimer dårlig med målet i klimaforliket om at veksten i

persontransporten i byområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. I tillegg skaper motorveitbyggingene store naturinngrep og nedbygging av matjord.

Statens vegvesen, bymiljøavtaler (kap. 1320, post 30) / Belønningsordningen for bedre kollektivtransport mv. i byområdene (kap. 1330, post 61)

Naturvernforbundets forslag

- Regjeringen må ha som ambisjon å undertegne de første ambisiøse bymiljøavtalene i løpet av kommende år. Stortinget bør derfor sette av minst 600 mill. kroner til dette i 2016, noe som er 300 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. Om ikke tilstrekkelig med gode bymiljøavtaler blir klare, kan overskytende beløp brukes til å forsterke belønningsordningen.

Begrunnelse

Det er forståelig at det på 2014-budsjettet ikke var satt av penger til bymiljøavtalene, da det tar tid å utarbeide gode og ambisiøse avtaler. Men det er kritikkverdig at det mot slutten av 2015 ennå ikke er inngått noen avtaler, og at bevilgningene for 2015 ikke er brukt. I Nasjonal transportplan er det satt av midler tilsvarende 826 mill. kroner i årlig gjennomsnitt i perioden 2014–2017, men ingen midler er ennå brukt. Bevilgningene i 2016 må økes, og de må trappes betydelig opp i etterfølgende år, slik at bymiljøavtalene blir det viktige verktøyet som de var tiltenkt.

Jernbaneverket (kap. 1350, post 23, 30 og 31)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningene til mindre utbedringer og investeringer, bl.a. på Alnabru-terminalen, økes med 500 mill. kroner i forhold til regjeringens forslag.

Begrunnelse

Det er gledelig med et kraftig løft i vedlikeholdsmidlene til Jernbanen. Nivået er likevel ikke oppe på faglig anbefalt nivå fra 2012. Nedgangen i investeringsmidler på om lag 1,6 mrd. kroner er derimot overraskende. Det er av bl.a. NHO Logistikk og Transport spilt inn konkrete forslag til mindre tiltak på Alnabru, som tilsvarer om lag 300 mill. kroner årlig i tre år, utover de avsatte midlene i Nasjonal transportplan. Vi mener også at det kan være grunnlag for å øke bevilgningene til mindre tiltak som ikke krever lange planprosesser, f.eks. kryssingssporforlengelser og andre stasjonstiltak. Vi har også fått signaler om at det er rom for å øke vedlikeholdsinnsatsen noe. Vi foreslår derfor at Jernbaneverkets budsjett økes med 500 mill. kroner utover regjeringens forslag.

Det er positivt at det settes av et forholdsvis stort beløp til planlegging av nye prosjekter. Naturvernforbundet vil imidlertid presisere at midlene til planlegging av Ringeriksbanen ikke må brukes på det anbefalte Kroksund-alternativet, som har store negative konsekvenser for bl.a. natur- og jordvern, et alternativ også Ramsar-sekretariatet (som forvalter den internasjonale våtmarkskonvensjonen) fraråder. I påvente av bedre konsepter for Ringeriksbanen bør en del av planleggingsmidlene brukes til å starte arbeidet med konseptutredninger for jernbanenettet mellom landsdelene.

Kjøp av persontransport med tog (kap. 1351, post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Det innføres en ny bonusordning for langdistansetog (også for kommersielle tog som ikke mottar tilskudd), som premierer togoperatørene til å oppnå trafikkvekst, f.eks. på 10 mill. kroner i 2016.

Begrunnelse

Det er gledelig at regjeringen satser på et bedre togtilbud. Likevel trengs det insentiver for at NSB skal utvikle togtilbudet slik at det blir flere togpassasjerer, også på langdistansestrekningene.

Klima- og miljødepartementet

Oppfølging av oppmodingsvedtak: Utfasing av fossil fyringsolje som grunnlast i offentlige bygg

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Stortinget ber regjeringen sørge for at bruken av fossil fyringsolje fases ut i alle statlige bygg innen utgangen av 2018, inkludert alle byggene til Forsvarsbygg og Justis- og beredskapsdepartementet. Regjeringen må også kreve at det legges en plan som sikrer utfasing av fossil fyringsolje i kommunale bygg innen utgangen av 2018. Utfasingen må gjelde både grunnlast og topplast.»

Begrunnelse

Alle statlige bygg må fase ut bruk av fossil fyringsolje innen utgangen av 2018, inkludert Forsvarsbygg og Justis- og beredskapsdepartementet, som ifølge Klima- og miljødepartementets proposisjon ikke har en plan for utfasing i alle sine bygg. Staten må også kreve at det snarlig legges en plan for utfasing av fossil oljefyring i alle kommunale bygg, slik at oljefyring opphører innen utgangen av 2018.

I proposisjonen står det at utfasing av fossil oljefyring kun skal gjelde grunnlast. Da vil vi minne komiteen på vedtak nr. 387, 3. februar 2015: «Stortinget ber regjeringa leggje fram eit lovforslag som forbyr bruk av fossil olje til oppvarming i hushald og til grunnlast i andre bygg. Regjeringa blir òg beden om å vurdere å utvide forbudet til også å omfatte topplast.» Vi mener forbudet også må gjelde topplast, og at dette må plass nå. Det er ikke tilstrekkelig at dette først skal vurderes seinere, slik proposisjonen legger opp til. Det gjør det mindre forutsigbart og mer kostnadskrevende å fase ut topplast seinere. Oslo kommune har gått foran som et godt eksempel og vist at det er mulig å fase ut fossil oljefyring, inkludert topplast, i sine bygg.

Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak (kap. 1400, post 76)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til opplæring til naturmangfoldloven økes til 2 mill. kroner, noe som er 2 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.
- Bevilgningen til «Den naturlige skolesekken» økes til 7 mill. kroner, noe som er nær 4 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen har i forslaget til statsbudsjett for 2016 foreslått å fjerne støtten til opplæring i naturmangfoldloven. Naturmangfoldloven er den viktigste loven som skal sikre at naturen får et minimum av rettsikkerhet i alle saker som berører naturmangfold. Det er fortsatt stor usikkerhet i kommuner, og mange sektormyndigheter knyttet til bruken av naturmangfoldloven. [Gjennomgangen av praktisering av naturmangfoldloven](#) gjennomført i 2014 på oppdrag av Klima- og miljødepartementet viser at det er et stort behov for klargjøring og presisering av reglene i naturmangfoldloven og bedre veiledning om praktisk bruk av loven. For å sikre at naturen får et minimum av rettsikkerhet er det et stort behov for opplæring i bruken av dette omfattende lovverket og klare av forholdet til sektorlovverk.

Økt kunnskap i befolkningen om verdiene av naturmangfold og hva som kan gjøres for å bevare naturen, er et viktig mål under konvensjonen for biologisk mangfold. For å oppnå

denne forståelsen er det viktig å starte tidlig, og «Den naturlige skolesekken» er et viktig redskap for å lære barn om naturverdier og bærekraftig utvikling og til å gi dem økt miljøengasjement. Evalueringene av ordningen har vist svært gode resultater, og vi mener det er på tide å styrke denne satsingen ytterligere.

Biologiske registreringer og økologisk grunnkart for Norge (kap. 1410, post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til biologiske registreringer og økologisk grunnkart for Norge økes til 135 mill. kroner, noe som er 110 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen viderefører kartleggingen av natur og etablering av et økologisk grunnkart for Norge, men satsingen er altfor dårlig i forhold til det reelle og akutte behovet vi har for å få oversikt over artsmangfold og verdier i norsk natur.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Presset på gjenværende natur er stort. Stadig nye områder med intakt natur bygges ned, noe som berører viktige leveområder for artsmangfoldet. Komiteen minner om at det i Stortingets Innst. 144 S (2014–2015) ble slått fast at: «Økt kunnskap om norske naturtyper er nøkkelen til å føre en tilfredsstillende miljøpolitikk som bygger på forvalteransvaret. (...) Komiteen mener også at et sterkt kunnskapsgrunnlag er viktig for å sikre mer effektive planprosesser og redusere konflikt- og kostnadsnivået i utbyggingssaker, og er en av de viktigste forutsetningene for utviklingen av fremtidens norske næringsliv.» Komiteen mener det trengs økt innsats for å følge opp denne intensjonen.»

Ta vare på artsmangfoldet (kap. 1410, post 54; kap. 1420, post 21; kap. 1420, post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Artsprosjektet m.m. (kap. 1410, post 54) økes til 40 mill. kroner, noe som er 10 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.
- Bevilgningene til arbeidet med fremmede organismer (kap. 1420, post 21: spesielle driftsutgifter) økes til 157 mill. kroner, noe som er 10 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.
- Bevilgningene til truede arter og naturtyper i Norge (kap. 1420, post 82) økes til 85 mill. kroner, noe som er 30 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Arbeidet med aktivt å fjerne fremmede arter, særlig fra vernede områder, må intensiveres. Samtidig må kunnskapsgrunnlaget på artsmangfoldet samt arbeidet med artsprosjektet, forseres. Arbeidet med å gi beskyttelse til planter og dyr, samt naturtyper som er truet av utryddelse må intensiveres. Derfor foreslås det en økning i bevilgningene til truede arter og naturtyper (prioriterte arter og utvalgte naturtyper).

Vannressursforvaltning (kap. 1420, post 22 og 70 samt div. underposter)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningene til generell vannforvaltning, underpost 22.3, økes til 200 mill. kroner, noe som er 150 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Mer enn 260 vannlevende arter er truet, og for mange av våre bekker, elver og andre vannforekomster er det fare for at vi ikke når miljømålene knyttet til vannforskriften.

Vi er derfor nødt til å øke innsatsen for å beskytte vannmiljøet. Robuste vassdrag bidrar til flomdemping og er god klimatilpasning, våtmarkene lagrer karbon, elver innsjøer og fjorder har helt avgjørende betydning for friluftslivet, og ikke minst er vassdragsnaturen levested for mange nøkkelarter som villaks, elvemusling og edelkreps.

Vannressursforvaltningen knyttet til innføring av vannforskriften sliter med et mangeårig etterslep som stadig akkumuleres. En enstemmig energi- og miljøkomité på Stortinget slo fast at finansieringsplanen fra innføringen av vannforskriften i 2008 var et minimum av ressursbehov. Dette behovet var anslått til en årlig bevilgning til helhetlig vannforvaltning på 135 mill. kroner. I 2014 var bevilgningen på 80 mill. kroner. I 2015 var dette økt til 87 mill. kroner. Det er ikke foreslått å øke beløpet i 2016, noe som betyr et akkumulert underskudd på 400–500 mill. kroner ved utgangen av 2016, når vi sammenlikner med Stortingets finansieringsplan fra 2008. Økte bevilgninger må sikre bedre kunnskap og iverksetting av faglig baserte miljøforbedrende tiltak, slik at alle vannforekomster kan sikres en god økologisk tilstand.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen viser til Stortingets finansieringsplan for innføring av vannforskriften fra 2008, der et minimum ressursbehov ble anslått til 135 mill. kroner per år. Med det foreslåtte budsjettet for 2016 vil det akkumulerte underskuddet øke ytterligere, til godt over 400 mill. kroner. Komiteen mener dette gapet må lukkes, og foreslår å øke bevilgningene til oppfølging av vannforskriften. Ved å øke bevilgningene til vannressursforvaltning vil regjeringen kunne gjennomføre tiltak for å stanse forurensning, bedre vannkvaliteten og hindre tap av biologisk mangfold, Vår «blågrønne struktur» trenger sårt vedlikehold, både fordi økosystemtjenestene fra vannet er så viktige for næringsliv, helse, livskvalitet, og fordi fungerende vassdrag med våtmarker bidrar til å dempe konsekvensene av et klima i endring.»

Skjøtsel i verneområder og nye nasjonalparker (kap. 1420, post 31 og post 34)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til skjøtselstiltak i verneområder (kap. 1420, post 31) økes til 98 mill. kroner, noe som er 40 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.
- Bevilgningen til nye nasjonalparker (kap. 1420, post 34) økes til 57 mill. kroner, noe som er 25 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Norsk Institutt for naturforskning kom for noen år siden med en rapport som konkluderte med at Norge var for dårlige til å verne natur i lavlandet, nær kysten. Her er ofte artsrikdommen stor. Det finnes i dag planer om flere nasjonalparker som kan bidra til å rette opp disse manglene. Naturvernforbundet ønsker fortgang i arbeidet med flere nye nasjonalparker, slik som Raet, Jomfruland, Lofotodden, Preikestolen og Østmarka. Nye areal må også utredes, samt at nasjonalparkplanen må slutføres. Samtidig er det et betydelig behov for å øke innsatsen med aktive skjøtselstiltak i våre verneområder, for å sikre at verneverdiene ikke ødelegges av fremmede arter, gjengroing og annen menneskeskapt påvirkning. Vi foreslår å øke bevilgningene til etablering av nye nasjonalparker og aktiv skjøtsel av verneområder for å opprettholde og bevare verdifull natur i tråd med verneforskriftene.

Skogvern (kap. 1420, post 35)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til skogvern økes til 624 mill. kroner, noe som er 300 mill. kroner mer enn regjeringen har foreslått.

Begrunnelse

Boreal skog er et av verdens største karbonlager. Bare i Norge lagrer skogen over 7 mrd. tonn CO₂. Halvparten av våre rødlista arter lever i skog, og en firedel av våre rødlista naturtyper er skogtyper. Skogvern er viktig for bevaring av naturarven, og det er samtidig et svært vesentlig klimabidrag, og derfor er det svært skuffende at bevilgningene ikke økes betydelig. Forskere har anbefalt at vi verner om lag 5 prosent av den produktive skogen på kort sikt og 10 prosent på litt lenger sikt. I dag har vi vernet litt over 2,7 prosent. I 2013 signaliserte Erna Solberg og Høyre at det skulle satses mer på skogvern. Neste år er det foreslått et lite kutt på 7 mill. kroner i forhold til i 2015. Vi mener det i stedet må komme en skikkelig økning.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen viser til at vern av skog er det mest effektive tiltaket både for å bevare det biologiske mangfoldet i skogen og for at skogen skal opprettholde og øke sitt enorme karbonlager. Komiteen vil be om at regjeringen i Handlingsplanen for naturmangfold, som skal legges fram for Stortinget, presenterer en plan for hvordan vi skal klare å verne over 10 prosent av den produktive skogen innen 2020.»

Skogplanting som klimatiltak (kap. 1420, post 37)

Naturvernforbundets forslag:

- Den foreslåtte bevilgningen til skogplanting på 15 mill. kroner strykes helt.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å bruke 15 mill. kroner på planting av skog på nye areal som klimatiltak. Klimaeffekten av å hogge bjørk og lauvskog for å plante gran er svært tvilsom og ei heller dokumentert. Ifølge ny rapport fra NINA «[Naturtyper i klimatilpasningsarbeid](#)» kan ivaretagelse av lauvskogen i bratte lier og rasutsatte områder, særlig på Vestlandet, spille en viktig rolle i å begrense jorderosjon og jordras samt regulere vann. Lauvskog har trolig en større bindende effekt på jordsmonnet enn bartrær, da rotsystemet til lauvtre generelt går dypere ned i jordsmonnet enn bartrærøttene. Treslagsskifte til gran i slike områder er derfor ugunstig med tanke på å unngå ras. Vi mener derfor at økte midler til treslagsskifte er svært dårlig klimatilpasningspolitikk. I tillegg har utplanting av skog på nye arealer store konsekvenser på stedegent naturmangfold. Skulle bevilgningene likevel opprettholdes, må det presisere at det ikke skal gis midler til utplanting av fremmede treslag.

Restaurering av myr (kap. 1420, post 38)

Naturvernforbundets forslag

- Regjeringen foreslår å sette av 13 mill. kroner til et pilotprosjekt for restaurering av myrområder, som er 10 mill. kroner mer enn i 2015. Dette er en viktig post som ikke må kuttes, av hensyn til klima, flomforebygging og bevaring av truet artsmangfold.

Oppryddingstiltak (kap. 1420, post 39, 69 og 79)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningene til oppryddingstiltak økes til 199 mill. kroner, som er 50 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Opprydding av havner og fjorder er et svært viktig tiltak, som heldigvis får mer penger enn i 2015. Det er likevel ikke nok til å få satt i gang de oppryddingsprosjektene hvor en er klare til å sette i gang. Det aller meste av pengene vil gå til den pågående oppryddingen i Trondheim havn og til å sette i gang opprydding i Puddefjorden i Bergen. Flere steder er

det i dag kostholdsrestriksjoner pga. miljøgiftene som ligger på fjordbunnen. I Sandefjord er man så å si klare til å sette i gang opprydningen og kan ha oppstart høsten 2016. Myndighetenes andel av kostnadene i Sandefjord er 105 mill. kroner. Ved å bevilge 50 mill. kroner utover regjeringens forslag er det mulig å sette i gang.

Marin forsøpling (kap. 1420, post 71)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til å redusere marin forsøpling økes til vel 40 mill. kroner, som er 30 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Det er bra fjorårets nysatsing mot marin forsøpling videreføres, men det trengs mer, spesielt for å åpne for større aksjoner i regi av kommuner, friluftsråd og andre på utilgjengelige lokaliteter. Dette vil også gi lokale arbeidsplasser. Satsingen bør også inkludere refusjonsmulighet for kommuner og andre lokale offentlige etater.

Diverse organisasjoner og stiftelser m.m. (kap. 1420, post 77)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til forbrukerrelatert miljøgiftarbeid gjennom diverse organisasjoner økes til vel 13 mill. kroner, som er 5 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Den lovede handlingsplanen mot miljøgifter varsles mot slutten av dette året. Det er nå gått fem år siden NOU-en «Et Norge uten miljøgifter» foreslo mange tiltak for å komme i mål med miljøgiftutfasning innen 2020. Utvalget foreslo bl.a. at det ble etablert et samarbeidsorgan for å øke bevisstheten om miljøgifter og miljøgiftholdig avfall i befolkningen. Aktuelle deltakere vil være myndigheter, forbruker- og miljøorganisasjoner, Miljømerking, relevante bransjeorganisasjoner og kunnskapsinstitusjoner. Samarbeidsorganets oppgaver vil inkludere informasjonskampanjer om gode miljøvalg i dagliglivet, innsamling av farlig avfall og videreutvikling av nettsiden www.erdetfarlig.no, slik at det blir enklere å identifisere konkrete produkter som inneholder miljøgifter. Dette tiltaket bør iverksettes uavhengig av handlingsplanens framdrift. Støtten over post 77 til «Miljømerking, miljøvennlig forbruk og Forbrukerinformasjon» som går til Miljømerking og Standard Norge, bør utvides til også andre initiativ og dessuten økes.

Frivillige organisasjoner (kap. 1400, post 70)

Naturvernforbundets forslag:

- Bevilgningen til frivillige organisasjoner og allmennyttige stiftelser økes til 60 mill. kroner, noe som er nær 6 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningene til frivillige miljøorganisasjoner og allmennyttige miljøstiftelser med 3,5 mill. kroner i forhold til årets nivå. Dette vil gå ut over den frivillige innsatsen for å ta vare på natur og miljø. Arbeidsoppgavene til de frivillige miljøorganisasjonene har økt kraftig. Mens utbyggerne har mulighet til å snakke sin sak, vil andre hensyn som ivaretagelse av utrydningstruede arter eller spesielle naturtyper ha behov for at frivillige organisasjoner gir dem en stemme. De frivillige organisasjonene er svært viktige i arbeidet med å få folk ut i naturen og til å bli glade i den. For å kunne følge opp de formidable arbeidsoppgavene trenger frivillige miljøorganisasjoner betydelig mer støtte og ikke mindre. Dagens bevilgningsnivå bør videreføres og prisjusteres og i tillegg økes, for å ta høyde for Norsk Klimastiftelses behov for bevilgning. Det tilsier at post 70 må økes til 60 mill. kroner.

Justis- og beredskapsdepartementet

Miljøkriminalitet (kap. 440, post 01)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Økokrim for å bekjempe miljøkriminalitet økes med 15 mill. kroner.

Begrunnelse

I Klima- og miljødepartementets budsjett er det foreslått 4,2 mill. kroner mer til oppsyn og kontroll, siden det er åpnet for fornøyelseskjøring med snøskuter i norsk natur. Det reelle behovet er betydelig høyere, og vi mener Justis- og beredskapsdepartementet må sterkere på banen for å kontrollere ulovlig snøskuterkjøring og annen motorisert ferdsel i naturen. I tillegg er det dokumentert at krypskyting av rovdyr et omfattende problem. Det kreves økt satsing på oppsyn, kontroll og tilstedeværelse i felt for å begrense faunakriminalitet.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen viser til åpningen som er gitt til fornøyelseskjøring med snøskuter. Komiteen har merket seg at politidirektoratet og en rekke andre høringsinstanser mente dette ville medføre økt ulovlig kjøring med snøskuter, også i sårbar natur utenfor de lovlige løypene. Komiteen mener derfor det er viktig å sette av tilstrekkelig med midler til å kunne forhindre dette. Komiteen har også registrert dokumentasjon av krypskyting av truede rovdyr. Dette er uakseptabel faunakriminalitet og komiteen anser det som nødvendig at det stilles større ressurser til disposisjon for å bekjempe dette, gjennom mer kontroll og oppsyn i felt.»

Landbruks- og matdepartementet

Mattilsynet (kap. 1115, post 01)

Naturvernforbundet forslag til komitémerknad

- «Komiteen registrerer at bevilgningen til Mattilsynet foreslås redusert med 10 mill. kroner. Dette kommer i tillegg til en stor reduksjon de seinere år. Komiteen vil peke på det er et stadig økende behovet for oppsyn med en eskalerende luseproblematikk knyttet til lakseoppdrett. Bare i høst har Mattilsynet pålagt nedslakting av en rekke anlegg i Midt-Norge som følge av for høye lusetall. Komiteen mener at tilsyn med og iverksettelse av tiltak mot oppdrettsnæringen knyttet til en stadig økende luseproblematikk må prioriteres stadig høyere. Kutt i bevilgninger hos Mattilsynet må ikke ramme deres arbeid med tilsyn og overvåking i oppdrettsnæringa. Snarere understreker komiteen at dette arbeidet må intensiveres betydelig.»

Tilskudd til skog-, klima- og energiltak (kap. 1149, post 73)

Naturvernforbundets forslag

- De nær 42 mill. kronene på post 73 «Tilskudd til skog-, klima- og energiltak» omgjøres til reelle og målrettede klimatiltak, som f.eks. tilskudd til utstakt bruk av lukkede hogstformer og å forlenge omløpstida på et skogbestand før det hogges.

Begrunnelse

Regjeringen har foreslått nær 42 mill. kroner til « klimatiltak i skog», som tettere planting etter hogst, gjødsling, skogplanteforedling samt skogplanting på nye arealer. Dersom dette kombineres med økt flatehogst, vil skogbruket tvert imot kunne bidra til økte klimagassutslipp.

Dette er midler som burde vært brukt på tiltak med direkte og kjent positiv klimaeffekt, slik som bevisst bruk av forlenget omløpstid og økt bruk av lukket hogst. Dette er også tiltak som er positivt for biologisk mangfold og friluftsliv.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen erkjenner at skogens spiller en viktig rolle i klimasammenheng. Økt flatehogst fører til store og økende karbonutslipp fra skogsjord og skogen som økosystem. Det tar lang tid for en nyplantet skog å «tilbakebetale» de karbonutslippene en flatehogst vil medføre, kanskje så mye som 90–150 år før arealet igjen er i null-balanse. Skogbrukets beste klimabidrag på kort og mellomlang sikt vil derfor være lukket hogst og forlenget omløpstid. Å beholde variert og gammel skog er viktig klimatilpasning på grunn av skogens evne til vannregulering og rassikring. Det er således viktig å bevare skogareal og unngå store flatehogster som kan bidra til økt vanninnhold i jorda og svekke aktive røtters bindende effekt på jordsmonnet.»

Fondsavsetninger, skogsveier (kap. 1150, post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til nye skogsveier reduseres med 100 mill. kroner i forhold til regjeringens forslag, som gjøres gjennom at bevilgningene til fondsavsetninger (LUF-midler) reduseres til 1103 mill. kroner.

Begrunnelse

De siste åra har bevilgningene til veibygging, taubaner m.m. økt fra 66 mill. kroner i 2012 til 101 mill. kroner i 2015 gjennom Landbrukets Utviklingsfond (LUF). I tillegg ligger det midler til skogsveger på kap. 1149, post 71. Bygging av nye skogsveier er noe av det som gir størst inngrep i natur, særlig nå som det også kan gis støtte til utbygging av skogsbilveier i såkalte INON-områder. I statsbudsjettet for 2016 er det foreslått 214 mill. kroner av LUF-midlene til skogbruk, det samme som i 2015. Vi foreslår at bevilgningene til skogsveger reduseres med 100 mill. kroner på kap. 1150, post 50, men deler av reduksjonen kan også tas over kap. 1149, post 71, med samme formål.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen vil peke på at Stortinget flere ganger har understreket viktigheten av å bevare inngrepsfrie områder. Det understrekes bl.a. i St. Meld. nr. 21 (2004–2005) og St. Meld. nr. 26 (2006–2007) et sterkere behov for å hindre ytterligere tap av inngrepsfri natur (INON) og at «INON skal fortsatt være et viktig verktøy for å sikre inngrepsfrie områder som er av betydning for blant annet friluftsliv og biologisk mangfold». Komiteen viser også til ny forskning som viser at disse villmarkspregede skogområdene faktisk har et biologisk mangfold som er sammenliknbart med naturreservat og nasjonalparker og dobbelt så stort som i vanlig drevne skoger. Siden slike områder er så viktige for bevaring av biologisk mangfold, mener komiteen det er feil å gi støtte til veibygging i INON-områder.

Komiteen vil videre peke på at intakte skogsområder ifølge den nye NINA-rapporten «[Naturtyper i klimatilpassningsarbeid](#)» har store evne til vannregulering og rassikring. Det er derfor viktig å «bevare skogareal og unngå store flatehogster som kan bidra til økt vanninnhold i jorda og svekke aktive røtters bindende effekt på jordsmonnet». Ved å gi tilskudd til økt hogst og veibygging i bratt terreng subsidierer regjeringen tiltak som vil føre til økt flomfare, skred og erosjon og er således svært uheldig politikk med hensyn til klimatilpasning og sikkerhet.»

Nærings- og fiskeridepartementet

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (kap. 906)

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad ang. post 01 (driftsutgifter)

- «Stortinget ber om at behandling av nye søknader skal ikke gå på bekostning av tilsyn med eksisterende anlegg, for å sikre bærekraftig og miljømessig forsvarlig drift.»

Begrunnelse

Direktoratets tilsynsvirksomhet ble i 2014 sterkt redusert som følge av manglende kapasitet. Med økte tilskudd til drift er det viktig at dette arbeidet kommer i gang igjen. Dette kan ikke bli nedprioritert til fordel for behandling av nye søknader. Et av hovedmålene for etatens virksomhet er å «sørge for forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser». Da er oppfølging av at eksisterende anlegg blir drevet forsvarlig viktigere enn raskest mulig utbygging.

Naturvernforbundets forslag ang. post 30 (sikrings- og miljøtiltak)

- Bevilgningen til sikrings- og miljøtiltak økes til 10 mill. kroner, som er vel 3 mill. kroner mer enn regjeringens forslag og litt i overkant av 2014-nivå.

Begrunnelse

Det er fortsatt store problemer med avrenning og forurensning fra gamle gruveområder. Det er bra det blir bevilget mer til tiltak ved Løkken gruver, men det er flere andre steder det også er viktig å sette i verk tiltak. Eksempler på gruver med behov for opprydning er Follidal gruver i Hedmark og Sulitjelma gruver i Nordland. Begge steder er det i dag store utfordringer forbundet med forurensning av vassdragene rundt de nedlagte gruvene, og det er viktig å komme i gang med opprydningstiltak. Et annet eksempel er Biedjovággi gruver i Finnmark der det er behov for restaurering av landskap og revegetering

Olje- og energidepartementet

Seismiske undersøkelser (kap. 1810, post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til seismiske undersøkelser på 173 mill. kroner strykes helt.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår 173 mill. kroner til geologisk kartlegging. Dette er nesten det tredobbelte av 2015-bevilgningen. Mesteparten av pengene skal brukes til å kartlegge nye områder i Barentshavet, som f.eks. havområdene som grenser mot Russland. For at vi skal klare å unngå mer enn 2 graders oppvarming, må all olje og gass nord for Polarsirkelen bli liggende. Naturvernforbundet ser derfor ikke noe behov for å bruke ressurser på å kartlegge fossile energikilder i områder hvor det uansett ikke kan drives petroleumsvirksomhet.

Petoro AS (kap. 1815, post 70, 72 og 73)

Naturvernforbundets forslag

- Administrasjon (post 70) holdes på samme nivå som i 2015 (knappt 322 mill. kroner), dvs. reduseres med vel 17 mill. kroner i forhold til regjeringens forslag.
- Administrasjon, Petoro Iceland AS (post 72), på 3 mill. kroner strykes helt.
- Statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel (post 73) på 10,6 mill. kroner strykes helt.

Begrunnelse

Av hensyn til klima og sårbar natur mener Naturvernforbundet at det ikke bør åpnes for ny petroleumsvirksomhet i de arktiske havområdene, inkludert islandsk kontinentalsokkel. Vi foreslår derfor at Norge trekker sin andel i Petoro Iceland AS, og at støtten til Petoro Iceland AS kuttes.

Forskning og næringsutvikling (kap. 1830, post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Potten på vel 15 mill. kroner flyttes fra Forskningsentre for arktiske utfordringer og økt utvinning til Forskningsentre for miljøvennlig energi (FME).
- Bevilgningen til PETROSAM 2 på 5 mill. kroner strykes helt.
- Bevilgningen til DEMO 2000 og PETROMAKS reduseres til 252 mill. kroner, som er 112 mill. lavere enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å bruke totalt 15,3 mill. kroner til forskningsentre for arktiske utfordringer og økt utvinning i 2016. Naturvernforbundet mener det er positivt at regjeringen satser på forskning. Samtidig vil forskning på økt petroleumsaktivitet og nye funn i arktiske havområder bidra til økte klimagassutslipp og bremse det grønne skiftet. Forskningsmidler må derfor brukes for å stimulere alternative og bærekraftige løsninger, snarere enn videre satsing på fossile energikilder. Naturvernforbundet mener derfor disse midlene heller bør øremerkes til å etablere gode forskningsentre for miljøvennlig teknologi (FME) i Tromsø.

Regjeringen foreslår videre å sette av 5 mill. kroner til Program for samfunnsvitenskapelig petroleumsforskning (PETROSAM 2). De sentrale oppgavene for programmet er å «etablere kunnskap om verdien og forvaltningen av petroleumsressursene på norsk sokkel og sette norsk petroleumsvirksomhet inn i et regionalt og arktisk perspektiv».

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til DEMO 2000 og PETROMAKS med 112 mill. kroner (løpende). Vi foreslår at disse pottene ikke økes.

Forskning og næringsutvikling (kap. 1830, post 71)

Naturvernforbundets forslag

- Øremerket prosjekttilskudd 0,2 mill. kroner til INTSOKs prosjekt «Arctic and Cold Climate Solutions» strykes helt.

INTSOKs prosjekt skal «fremme norsk petroleumsindustri som verdensledende på leveranser av teknologi for utbyggingsløsninger i arktisk og kaldt klima». Vi ser ikke noen grunn til å gi støtte til denne type forskningsprosjekter, ettersom vi mener at all olje og gass nord for polarsirkelen bør bli liggende.

Investeringer (SDØE) (kap. 2440, post 30)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) reduseres til 27 685 mill. kroner, noe som er 1315 mill. kroner lavere enn regjeringens forslag (som gjøres gjennom å redusere lete- og feltutviklingskostnadene).

Begrunnelse

For at vi skal klare å unngå 2 graders oppvarming, er vi nødt til å bremse norsk oljeutvinning. Naturvernforbundet mener det verken er samfunnsmessig eller bedriftsøkonomisk forsvarlig å støtte nye investeringer på norsk sokkel som vil bidra til økte klimagassutslipp i framtida. Bare Johan Sverdrup-feltet i Nordsjøen vil bidra til et utslipp tilsvarende 889 mill. tonn CO₂, som tilsvarer 16 ganger det årlige norske utslippet på 54 mill. tonn.

Skatterefusjonsordningen for letevirsomhet

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Stortinget ber regjeringene legge fram et forslag som innebærer at skatterefusjonsordningen i petroleumssektoren avvikles, for å unngå ytterligere subsidiering av letevirsomhet.»

Skattefradrag for enøkinvesteringer (kap. 1825, post 50, i statsbudsjettet omtalt under Finansdepartementets skatte-, avgifts- og tollvedtak)

Naturvernforbundets forslag

1. Stortinget må be om at det etableres en reell skattefradragsordning.
2. I påvente av dette må den foreslåtte ordningen utvides til 500 mill. kroner, det dobbelte av hva regjeringen foreslår. Dette gjøres gjennom å øke kap. 1825, post 50, med 250 mill. kroner. Utvidelsen skal ikke gå på bekostning av andre miljø- og klimatiltak i Enova.
3. Nye tiltak utover dagens tilskuddsordning i Enova må inn i skattefradragsordningen. Som et minimum må utskifting av vinduer og etterisolering inkluderes.
4. Ordningen må også omfatte boligselskap (borettslag og sameier).

Begrunnelse

Regjeringens foreslåtte løsning er ingen reell skattefradragsordning, men en ordning der Enova finansierer skattefradraget for boliger på sitt budsjett. Vi syntes det er bra at det kommer en form for skattefradrag, men at denne utvides til å bli en reell skattefradragsordning på sikt. Men flere tiltak og mulighet for høyere støtte må til for at ordningen faktisk skal bli bedre enn dagens tilskuddsordning gjennom Enova. Dersom den totale rammen på 250 mill. kroner ikke økes, vil det bli svært vanskelig for Enova å legge til nye tiltak og høyere støttebeløp. I dagens tilskuddsordning i Enova er mange av de mest effektive tiltakene ikke tatt med. Eksempler på dette er passive tiltak som etterisolering og vinduer.

Til tross for at boligselskapene utgjør omtrent 20 prosent av bygningsmassen, faller de utenfor dagens tilskuddsordninger til energi- og klimatiltak i bygg. Det er derfor spesielt viktig at boligselskapene kan inkluderes i en ny skattefradragsordning.

Forslag til flere tiltak som kan inkluderes, og hvordan ordningen kan utformes, finner dere i notatet [Skattefradrag for enøk](#) som er utarbeidet av Naturvernforbundet, Bellona, Byggenæringens landsforbund, Norsk Teknologi, Norske Boligbyggelag og miljøstiftelsen Zero.

Flom- og skredforebygging (kap. 1820, post 22)

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Regjeringen må ha ambisjoner om å inkludere naturens egen flomdempende evne i sin satsing på flomsikring og skredforebygging. For å forebygge flomskader er det viktig med langsiktige løsninger, som kan føre til at økosystemenes evne til å ta opp vann styrkes, slik at behovet for strakstiltak reduseres betraktelig. Mange tradisjonelle flomsikringstiltak har ført til at vi ødelegger naturens egen flomdempende evne og forskyver flomproblemene lenger ned langs vassdraget. NINA rapport «[Naturtyper i klimatilpasningsarbeid](#)» konkluderer bl.a. med at «våtmarker, kantvegetasjon og elvesletter langs elver vil få større betydning for fordøyning av vann, erosjonssikring og rensing av næringsstoffer og partikler, og være et viktig bidrag til å redusere konsekvensene av klimaendringene. I urbane områder vil grønn-blå infrastruktur tilsvarende bli viktig i forhold til bl.a. håndtering av overvannsflommer». Midlene til flomforebygging må brukes til å sikre økosystemtjenestene vi får fra intakte naturområder og styrke naturens evne til å begrense klimakonsekvensene.»

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å bevilge 441 mill. kroner til forebyggende tiltak mot flom- og skredskader. Forslaget innebærer 190 mill. kroner ekstra over Norges vassdrags- og energidirektorats budsjett. Naturvernforbundet mener dette er en bra, men vil gjerne at ovennevnte komitémerknad knyttes til bruken av pengene.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Mål for programkategori 13.40 Forvaltningsutvikling og IKT-politikk (tabell 6.6)

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen ber regjeringen endre delmål 1.6. til: «Bedre offentlige anskaffelser som strategisk virkemiddel for forvaltningsutvikling, økt innovasjon og for å nå miljømål og bidra til et mer samfunnsansvarlig næringsliv.»

Begrunnelse

Det offentlige kjøper hvert år varer og tjenester for over 400 mrd. kroner. Regjeringen har i klimaforliket og regjeringserklæringen varslet at offentlige innkjøp skal være et viktig virkemiddel for å nå klimamålene. Ettersom Stortinget har vedtatt at Difi har ansvar for arbeid med miljø- og klimahensyn og livssyklus kostnader inkl. veiledning, er det viktig at det settes som mål i budsjettet at offentlige anskaffelser brukes som et virkemiddel for å nå miljømål og et mer samfunnsansvarlig næringsliv.

Direktoratet for forvaltning og IKT (Kap. 540, post 01)

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen ber om at minst 15 mill. kroner av Difis midler til drift øremerkes arbeid med miljø og etikk i offentlige anskaffelser.»

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til Difi fra nær 344 mill. kroner i 2015 til nær 440 mill. kroner i 2016. De økte driftsutgiftene er på nærmere 20 mill. kroner. Vi mener at minst 15 mill. kroner av Difis midler til drift må øremerkes til å følge opp miljø- og samfunnsansvarlige investeringer i det offentlige. Som det bemerkes i budsjettet, vil det eksempelvis være behov for veiledning, verktøy og maler i forbindelse med gjennomføring av nye EU-direktiver. Dette gjelder bl.a. utarbeiding av ny metodikk som tar hensyn til nye definisjoner for livssyklus kostnader (LCC) i offentlige anskaffelser. Difi har tidligere mistet øremerkede midler til arbeidet, og det derfor viktig at arbeidet gjeninnføres og styrkes, slik at det tydelig framgår at miljø- og klimahensyn blir prioritert i 2016.

Bærekraftig byutvikling (kap. 590, post 61)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til bærekraftig byutvikling økes til 40 mill. kroner, som er 21 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

En helhetlig bolig-, areal- og transportplanlegging for bærekraftig og attraktiv byutvikling er svært viktig og bør derfor styrkes betraktelig og til minst samme nivå som i 2014. I mange tilfeller er pendling fra omliggende kommuner som medfører det største klimagassutslippet, så tilskudd som legger opp til samarbeid er positivt. Samtidig bør det legges opp til at også kommuner utover de store sentraene har mulighet til å søke noe tilskudd. Det bør også gis tilskudd til aktiviteter som målrettes mot innbyggerne. Å øke post 61 med 21 mill. kroner vil gi norske kommuner større muligheter til å satse på bærekraftig byutvikling.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Forbrukerarbeid (kap. 1.7., boks 1.6)

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen ber regjeringen legge til følgende hovedsatsing på forbrukerområdet for 2016: «gjøre det enklare for forbrukarar å gjere miljø- og etikkmedvetne val i kvardagen».»

Begrunnelse

En av hovedsatsningene til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet er å styrke stillingen til forbrukerne. Det er mye vanskeligere å finne god informasjon om et produkts eller en tjenestes kvalitet enn pris. Særlig vanskelig er det å finne informasjon om hvilke produkter, tjenester og handlinger som til enhver tid er det mest miljøvennlige og etiske valget. Derfor er det viktig at departementet styrker arbeidet med å gjøre det enklere for forbrukere å gjøre miljø- og etikkbevisste valg i hverdagen. Dette vil samsvare med regjeringens satsing på å gi folk flest en enklere hverdag og mer velfungerende markeder.

Tilskudd til forbrukerpolitiske tiltak (kap. 865, post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til forbrukerpolitiske tiltak økes til 5 mill. kroner, som er nær 4 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. De ekstra midlene skal nyttes til å finansiere enkeltprosjekter, utredninger og utviklings- og informasjonstiltak som har særlig relevans for miljøvennlig- og/eller etisk forbruk.

Begrunnelse

Vi ber om at minst 3,7 mill. kroner av midlene skal nyttes til å finansiere enkeltprosjekter, utredninger og utviklings- og informasjonstiltak som har særlig relevans for miljøvennlig og/eller etisk forbruk. I tråd med satsing på å forbrukernes stilling og tiltak for å gjøre det enklere for folk flest å gjøre etiske og miljøvennlige valg, bør tilskuddspotten for forbrukerrettede tiltak økes. Mange aktører utenfor det offentlige har viktige informasjonskanaler for å nå ut med forbrukerrelatert informasjon. Vi foreslår derfor at potten utvides, og at det gis mulighet til å gi støtte til andre tiltak innen miljøvennlig og/eller etisk forbrukerarbeid.

Utenriksdepartementet

Sivilt samfunn og tilskudd til opplysningsarbeid (kap. 160, post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til sivil samfunn videreføres på dagens nivå (prisjustert) og økes dermed til 2014 mill. kroner, noe som er 375 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. Dette innebærer også at støtten til opplysningsarbeid i Norge videreføres på dagens nivå.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningene til sivil samfunn med 326 mill. kroner, noe som også innebærer at opplysningsarbeid kuttes fra 91 mill. kroner i 2015 til 41 mill. kroner i 2016.

I statsbudsjettet vektlegger regjeringen selv viktigheten av et sterkt sivil samfunn: «Gjennom partnerskap med lokale organisasjoner er norske aktører med på å øke kompetansen og bygge allianser mellom grupper slik at de lokale organisasjonene selv kan målbar sine interesser og påvirke eget samfunn. Gjennom organisering kan underrepresenterte grupper få en sterkere stemme.»

Naturvernforbundet vil påpeke at svært mye bistandsarbeid skjer i land med demokratiunderskudd og utfordrende politisk styresett. Her er sivilsamfunnsorganisasjoner i stor grad pådrivere for en utvikling med sterkere åpenhet og folkelig deltakelse, og de er pådrivere for lover og reguleringer som styrker forvaltning på ulike områder. Norske frivillige organisasjoner har opprettet viktige nettverk av lokale organisasjoner i utviklingsland som kjemper for sine og fattige lokalsamfunns rettigheter innen viktige områder som miljø, helse, kjønn og utdanning, og disse organisasjonene styrkes i sin rolle gjennom samarbeidet med sine norske partnere. Sivilsamfunnsorganisasjonene er også viktige vaktbikkjer som er med å påse at bistandsmidler for øvrig brukes etter hensikten.

Når det gjelder opplysningsstøtten, så foreslo regjeringen også i fjor å kutte støtten til opplysningsarbeid, noe Stortinget gjorde om på. En reduksjon slik regjeringen foreslår vil innebære en kraftig redusert innsats fra frivillige organisasjoners arbeid med å løfte nye debatter, påvirke Norges utviklingspolitikk og muligheten til å være vaktbikkje overfor regjering og Storting. Støtten skal gi mer og bedre kunnskap, større demokratisk deltakelse og mer og bedre kritisk debatt hos utvalgte målgrupper i befolkningen.

Fred, forsoning og sikkerhet, andre ODA-godkjente OSSE-land (kap. 164, post 73)

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- Komiteen ber regjeringen innrette arbeidet og bistanden overfor ODA-godkjente OSSE-land, slik at den bidrar til å styrke sivilsamfunn og oppfylle FNs bærekraftsmål.

Begrunnelse

Siden 1990-tallet har det i landene i tidligere Sovjetunionen vokst fram et sivilsamfunn som er opptatt av miljø, demokrati og menneskerettigheter. Miljø-, menneskerettighetsgrupper og andre organisasjoner er viktige institusjoner for brobygging, og som bidragsytere for å oppnå målene om styrking av demokrati, menneskerettigheter og utvikling i regionen.

I 2015 har nær all norsk støtte til sivilt samfunnsorganisasjoner i regionen blitt kuttet, og det er nå kun Ukraina, Georgia og Moldova som prioriteres. Dette har i stor grad rammet de framvoksende sivile samfunn i andre land i Kaukasus og Sentral-Asia. Når arbeidsforholdene er dårlige, kan forholdsvis små midler fra Europa bidra mye i positiv retning.

De OSSE-landene som er ODA-godkjente – Ukraina, Moldova, Georgia, Hviterusland, Armenia, Aserbajdsjan, Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan – har gjennomgående en underfinansiert og svak naturforvaltning, lite bærekraftige energisystemer og til dels vanskelige arbeidsvilkår for sivilsamfunnet. Forskjellene mellom landene er stor, men elementer av disse utfordringene eksisterer i alle landene.

Den politiske situasjonen i regionen preges av Russlands annektering av Krim-halvøya, og kan beskrives som polarisert. Forskjellene mellom de landene som vender seg mot vest, og de landene som støtter seg til Russland, øker. I en slik situasjon kan sivilsamfunnets rolle være vanskelig, men også helt nødvendig og avgjørende for å skape påtrykk for demokratiske prosesser. Denne regionen har utfordringer knyttet til menneskerettigheter, og det er stadig uroligheter på grunn av etnisitet, religion og grenser.

Det grønne klimafondet (kap. 166, post 72)

Naturvernforbundets forslag

- Midlene til det grønne klimafondet økes til 1000 mill. kroner i 2016, noe som er 600 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. I tillegg må det gis fullmakt til å øke bidraget til det grønne klimafondet ytterligere fram mot 2020.

Begrunnelse

På klimaforhandlingene i Cancun ble det vedtatt at den rike del av verden skulle bidra med USD 100 milliarder per år innen 2020 for å møte utviklingslandenes behov for utslippskutt og tilpasning til klimaendringer. En signifikant andel av disse midlene skal distribueres gjennom det grønne klimafondet (GCF).

Det har i dag kommet inn 50 mrd. dollar totalt til det grønne klimafondet. Løftene fra Cancun var 100 mrd. dollar årlig. Naturvernforbundet mener den lovede støtten må bestå av nye midler og ikke bare være en «redefinering» av annen støtte. Det er også viktig at støtte ikke telles dobbelt i ulike politiske lovnader. Den beste måten å sikre dette på er å si at Norges klimastøtte som del av lovnaden fra Cancun i sin helhet er bidrag til det grønne klimafondet gjennom offentlig støtte. Denne støtten må videre være støtte ut over det eksisterende bistandsbudsjettet og målet om bruk av 1 prosent av BNI til utviklingshjelp.

Miljø og bærekraftig utvikling mv.: fornybar energi (kap. 166, post 74)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til energibistand videreføres på dagens nivå (prisjustert) økes dermed til 1115 mill. kroner, som er 325 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Å løse verdens energiutfordringer er avgjørende for en klimavennlig utvikling, for å redusere store helseutfordringer og for å løfte store deler av verdens befolkning ut av fattigdom. Regjeringen forslår å redusere denne bevilgningen fra 1,3 mrd. kroner i 2014 via 1,1 mrd. i 2015 til 790 mill. kroner i 2016. Reduksjonen begrunnes med kritikken fra Riksrevisjonen om manglende måloppnåelse, spesielt når det gjelder å nå de fattigste med nye rene og moderne energitjenester. Naturvernforbundet har i flere år hevdet det samme og er glad for at regjeringen vurderer anbefalingene fra Riksrevisjonen nøye. Utviklingen de to siste årene går imidlertid i feil retning, både ved at nivået på denne viktige bistanden reduseres, og ved at en større andel av midlene går til Norfund. Norfund bidrar riktignok til å mobilisere investeringer, men slik Riksrevisjonen har påpekt, når disse midlene i enda mindre grad de fattigste landene og de mest sårbare befolkningsgruppene. Energy+, med en sektorvis og resultatbasert tilnærming, hadde et potensial til å utløse endringer som i større grad kommer prioriterte befolkningsgrupper til gode.

Naturvernforbundets forslag til merknad

- «Stortinget ber om at Utenriksdepartementets strategi for fornybar energi i utviklingspolitikken ferdigstilles i løpet av 2016. Desentrale løsninger som når fram de fattigste, er og vil bli et viktig satsingsområde.»